

СКАРБИ МУЗЕЙНОЇ СКРИНІ

Колекція українського народного мистецтва в нашому Музеї і Бібліотеці на числює кілька тисяч експонатів. Вона складається із чисельних зразків багатьох видів народного мистецтва з різних районів

України. Ці експонати ілюструють, як народ використовував різноманітний матеріал для виготовлення предметів для практичних, релігійних та естетичних цілей.

Сьогодні хочу познайомити вас із деякими металевими виробами нашої колекції, які походять з Гуцульщини. Українським верховинцям – гуцулам – були притаманні кілька надзвичайних та захоплюючих властивостей: однією з яких є виняткова здібність до мистецької творчості, глибоке замишування цією роботою, їхня особ-

лива мистецька вишуканість та вроджена потреба прикрашати та декорувати речі, які вони самі створили, або з якими стикалися. У результаті цієї властивості ми володіємо багатством мистецько-виготовлених зразків гуцульського народного мистецтва. Ними ми милуємось, ними ми дорожимо по сьогодні.

Народний одяг гуцулів мальовничий та вражаючий - з огляду на декоративні та колоритні аспекти та на високоякісну майстерність його виготовлення, на яке виконавці не шкодували ні грошей, ні часу. Частини одягу, а також додаткові прикраси, були майстерно та привабливо підсилені орнаментальними мотивами, виконаними з металу, і які були невід'ємною частиною гуцульського народного одягу.

Декоративне металеве виробництво в Україні відоме ще з часів Київської Русі і століттями було поширене по всій Україні. Воно особливо розвинулося та широко застосовувалось гуцулами в Карпатах. Раннє 19-е та початок 20-го століть уважаються роками найбільш багатими на високоякісне виробництво металевих предметів.

Одним прикладом наших прикрас в гуцульському жіночому одязі є так звані згарди, виготовлені з металевих хрестиків. Ще приклад - це більшого розміру нагрудні металеві хрести, які носили переважно чоловіки і тільки іноді жінки. Ці прикраси були не тільки невід'ємною частиною святкового одягу, але були і ознакою заможності власників, естетичної витонченості, символом віри та вважались охоронними талісманами від нечистої сили. Більшість цих хрестів виготовлені з латуні, деякі з нейзильберу. Згарди і металеві нагрудні хрести в нашій колекції походять з середини 19-го століття. Наш Музей придбав їх у 1930-тих роках завдяки о. Леву Чапельському, який подорожував в Га-

личину, на Гуцульщину і придбав їх, щоб створити репрезентативну колекцію українського народного мистецтва в нашому Музеї. Металеві хрести згард мають в центрі розп'яття або виритий хрест. Чотири рамена хреста мають закінчення із геометричними мотивами, прикрашеними виритим лінійним орнаментом або овальними трилистками, прикрашеними дрібними кільцями. Хрести згарди перекладені металевими спіральними переліжками і можуть складатися з одного, двох, а то й трьох рядів - залежно від заможності власника. На великих нагрудних хрестах сполучено християнські мотиви, такі як розп'яття, ініціали ІНЦІ, а також дохристиянські солярні мотиви. Один великий нагрудний металевий хрест з нашої колекції є частиною жіночого одягу села Перегінське. Цей одяг наш музей придбав у 1936 році завдяки сестрі Северині Париле.

Ще одна цікава група металевих експонатів - це маленькі хрести, які поміщені в металевий п'єдестал або в дерев'яну підставку. Дерев'яні підставки прикрашені лінійним орнаментом та кольоровими кораликами. Ці хрести наш музей також придбав завдяки о. Леву Чапельському за посередництвом сестри Северини. Чи ці хрести були виготовлені для домашнього чи церковного вжитку - невідомо. У наукових працях про гуцульське металеве виробництво я не знайшла зразків, або згадки про такого роду хрестики.

Ось такі скарби зберігаються у нашій музейній скрині. Допоможіть зберігати нам ці та інші чисельні скарби нашої спадщини, нашої української культури.

Любов Волинець

